

Frumvarp til laga

um breytingu á ýmsum lögum sem heyra undir mennta- og menningarmálaráðuneyti vegna laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018.

Frá mennta- og menningarmálaráðherra.

I. KAFLI

Breyting á lögum um leikskóla, nr. 90/2008, með síðari breytingum.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á X. kafla:

1. Heiti kaflans verður Meðferð ágreiningsmála og vinnsla persónuupplýsinga.
2. Á eftir 30. gr. laganna kemur ný grein, 30. gr. a, ásamt fyrirsögn svohljóðandi:

Vinnsla persónuupplýsinga

Leikskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum er heimil vinnsla persónuupplýsinga að því marki sem nauðsynleg er til að veita börnum í leikskóla þjónustu. Heimil er vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga þar með talið um heilsufar barna, svo sem vegna skimana, mats, greininga og vottorða.

Leikskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum er heimilt að afla og miðla persónuupplýsingum frá og til stofnana og fagaðila sem veita börnum lögbundna þjónustu, þar með talið Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, félagsþjónustu sveitarfélaga, stofnunum og fagaðilum sem tilgreindir eru í reglugerð sem ráðherra setur, enda sé miðlunin liður í því að tryggja barni markvissa og lögbundna þjónustu.

Leikskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum ber að upplýsa foreldra og forsjáraðila í skilningi barnalaga um vinnsluna í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Ráðherra setur reglugerð um vinnslu persónuupplýsinga. Í henni skulu koma fram nánari skilyrði um vinnsluna, svo sem hvaða persónuupplýsingar heimilt er að vinna með, í hvaða tilgangi þær eru unnar, verklag við vinnslu persónuupplýsinga, auk tilgreiningar þeirra fagaðila og stofnana sem er heimil vinnslan.

2. gr.

Í stað orðsins „sérfræðiþjónusta“ í 4., 12., 21., 22., og 25. gr. og í fyrirsögn VIII. kafla laganna kemur: skólaþjónusta.

II. KAFLI

Breyting á lögum um grunnskóla, nr. 91/2008, með síðari breytingum.

3. gr.

Á eftir 47. gr. laganna kemur ný grein, 47. gr. a, ásamt fyrirsögn svohljóðandi:

Vinnsla persónuupplýsinga

Grunnskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum er heimil vinnsla persónuupplýsinga að því marki sem nauðsynleg er til að veita nemendum í grunnskóla þjónustu. Heimil er vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga, þar með talið um heilsufar nemenda vegna skimana, greininga, vottorða, námsmats og í tengslum við framkvæmd samræmdra könnunarprófa og vegna nemenda með sérþarfir.

Grunnskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum er heimilt að afla og miðla persónuupplýsingum frá og til stofnana og fagaðila sem veita nemendum þjónustu, þar með talið Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, félagsþjónustu sveitarfélaga, félagsmiðstöðvum, frístundaheimilum, stofnunum og fagaðilum sem tilgreindir eru í reglugerð sem ráðherra setur, enda sé miðlunin liður í því að tryggja nemendum markvissa og lögbundna þjónustu.

Grunnskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum þessum ber að upplýsa foreldra og forsjáraðila í skilningi barnalaga um vinnsluna í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Ráðherra setur reglugerð um vinnslu persónuupplýsinga. Í henni skulu koma fram nánari skilyrði um vinnsluna, svo sem hvaða persónuupplýsingar heimilt er að vinna með, í hvaða tilgangi þær eru unnar, verklag við vinnslu persónuupplýsinga, auk tilgreiningar á þeim fagaðilum og stofnunum sem er heimil vinnslan.

4. gr.

Við 2. málsl. 1. mgr. 33. gr. bætist: til dæmis í félagsmiðstöð eða í frístundastarfi.

III. KAFLI

Breyting á lögum um framhaldsskóla, nr. 92/2008, með síðari breytingum. breytingum.

5. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 55. gr.

1. Fyrirsögn greinarinnar verður svohljóðandi *Upplýsingagjöf og vinnsla persónuupplýsinga*.

2. Við greinina bætast tvær nýjar málsgreinar, svohljóðandi:

Framhaldsskólum er heimil vinnsla nauðsynlegra upplýsinga til að sinna lögbundnu hlutverki sínu, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga um nemendur, svo sem um heilsufar, vímuefna- og áfengisnotkun í tengslum við viðburði á vegum nemendafélaga samkvæmt 39. gr. laganna og um nemendur með sérþarfir í skilningi 34. gr. laganna.

Um þagnarskyldu starfsmanna framhaldsskóla fer eftir X. kafla stjórnarsýslulaga og gildir hún einnig um þriðja aðila sem rækir þjónustu í þágu framhaldsskóla. Um trúnað og þagnarskyldu fer að öðru leyti eftir ákvæðum annarra laga.

IV. KAFLI

Breyting á lögum um Menntamálastofnun, nr. 91/2015, með síðari breytingum.

6. gr.

Á eftir 5. gr. laganna kemur ný grein, 5. gr. a, ásamt fyrirsögn svohljóðandi:

Vinnsla persónuupplýsinga

Menntamálastofnun er heimil vinnsla nauðsynlegra persónuupplýsinga til að geta sinnt lögbundnu hlutverki sínu, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga um heilsufar, líðan, þjóðernislegan uppruna og félagslega stöðu nemenda, svo sem vegna framkvæmdar samræmdra könnunarprófa, innritunar í framhaldsskóla, vegna upplýsingakerfa um námsefni og námsmat, við gerð ytra mats og vegna innlendra og erlendra skólaverkefna. Menntamálastofnun er heimil vinnsla persónuupplýsinga um skólastjórnendur og starfsfólk, svo sem vegna upplýsingakerfa um skólamál, við innra mat, úttekta á skólum, í tengslum við alþjóðlegar rannsóknir á aðstæðum og vinnuumhverfi kennara og skólastjórnenda, við veitingu leyfisbréfa og veitingu undanþágu til kennslustarfa.

Menntamálastofnun er heimilt að afla persónuupplýsinga um nemendur í tengslum við lögbundin verkefni stofnunarinnar frá leikskóla, grunnskóla, framhaldsskóla, háskóla og frá þeim aðilum sem veita nemendum þjónustu samkvæmt lögnum. Menntamálastofnun er heimilt að afla upplýsinga um starfsfólk og skólastjórnendur, svo sem í tengslum við úttektir skóla.

Menntamálastofnun er heimilt að miðla upplýsingum, svo sem niðurstöðum mats, þar með talið til leik-, grunn-, framhalds, og háskóla, sveitarfélaga og Hagstofu Íslands, enda sé vinnslan liður í því að stuðla að umbótum, þekkingu og framþróun í skólastarfi í þeim tilgangi að geta veitt nemendum bætta þjónustu og aukin gæði menntunar.

Ráðherra setur reglugerð um vinnslu persónuupplýsinga. Í henni skulu koma fram nánari skilyrði um vinnsluna, svo sem hvaða persónuupplýsingar heimilt er að vinna með, í hvaða tilgangi þær eru unnar, verklag við vinnslu persónuupplýsinga, auk tilgreiningar á þeim fagaðilum og stofnunum sem er heimil vinnslan.

V. KAFLI

Breyting á íþróttalögum, nr. 64/1998, með síðari breytingum.

7. gr.

Við 3. gr. a laganna bætist við ný málsgrein, 5. mgr., svohljóðandi:

Aðili sem fer með framkvæmd lyfjæftirlits er heimil vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga sem er nauðsynleg í þeim tilgangi að sinna lyfjæftirliti, þar með talið þegar íþróttamaður fer í lyfjapróf ef grunur leikur á eða ábendingar berast um að hann hafi neytt efna eða aðferða sem bannaðar eru samkvæmt Alþjóðalyfjæftirlitsins (WADA). Samkeyrsla skráa aðila sem fara með framkvæmd lyfjæftirlitsins við kennitölur félagakerfis Íþrótt- og Ólympíusambands Íslands er heimil í tengslum við athugun á meintri lyfja- og vímuefnanotkun, meðal annars í tengslum við uppljóstrunarkerfi.

VI. KAFLI

Breyting á bókasafnslögum, nr. 150/2012, með síðari breytingum.

8. gr.

Við 15. gr. kemur ný málsgrein, 5. mgr., svohljóðandi:

Hljóðbókasafni Íslands er heimil vinnsla persónuupplýsinga vegna afgreiðslu umsókna um afnot af safninu samkvæmt lögum þessum, þar á meðal vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga um greiningar og vottorð til staðfestingar á þjónustu við aðila með prentleturshömlun. Safninu er heimil vinnsla persónuupplýsinga sem því berst frá umsækjendum eða frá þriðja aðila í umboði umsækjanda, þar með talið frá þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og einstaklinga með samþætta sjón- og heyrnarskerðingu, heilbrigðisstofnunum, skólum og sérfræðingum í lestrargreiningum.

VII. KAFLI

Breyting á lögum um Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra, nr. 129/1990, með síðari breytingum.

9. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á I. kafla:

3. Heiti kaflans verður Markmið, gildissvið og vinnsla persónuupplýsinga.

4. Á eftir 2. gr. laganna kemur ný grein, 2. gr. a, svohljóðandi:

Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra er heimil vinnsla persónuupplýsinga í þeim tilgangi að sinna lögbundnu hlutverki sínu, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga vegna beiðna um táknmálstúlkajónustu, kennslu táknmáls, máltöku barna og í þágu rannsókna á íslensku táknmáli.

Samskiptamiðstöð er heimil öflun og miðlun upplýsinga þegar nauðsyn krefur, þar með talið til og frá leik-, grunn- og framhaldsskólum, félags- og skólaþjónustu sveitarfélaga, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, Heyrnar- og talmeinstöð Íslands, Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og einstaklinga með samþætta sjón- og heyrnarskerðingu og aðilum samkvæmt lögum um heilbrigðisþjónustu.

Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um vinnslu persónuupplýsinga í reglugerð samkvæmt þessu ákvæði.

VIII. KAFLI

Breyting á lögum um opinberan stuðning við vísindarannsóknir, nr. 3/2003, með síðari breytingum.

10. gr.

Á eftir 12. gr. laganna kemur ný grein, 12. gr. a ásamt fyrirsögn svohljóðandi:

Vinnsla persónuupplýsinga

Rannsóknarmiðstöð Íslands er heimil vinnsla persónuupplýsinga að því marki sem hún er nauðsynleg í þeim tilgangi að sinna lögbundnu hlutverki sínu, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga um umsækjendur við undirbúning og veitingu styrkja, svo sem þegar stofnunin vinnur heilsufarsupplýsingar um fatlaða umsækjendur.

IX. KAFLI

Breyting á lögum um fjölmiðla, nr. 38/2011, með síðari breytingum.

11. gr.

Við 11. grein bætast tvær nýjar málsgreinar, 5 og 6. mgr., svohljóðandi:

Fjölmiðlanefnd er heimil vinnsla persónuupplýsinga sem nauðsynleg er við athugun á þeim málum sem nefndin vinnur að í þeim tilgangi að sinna lögbundnu hlutverki sínu samkvæmt lögum þessum, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga sem fjölmiðlanefnd aflar vegna kvartana sem henni berast á grundvelli þess að fjölmiðlaveita hafi brotið gegn grundvallarréttindum hins skráða.

Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um vinnslu persónuupplýsinga í reglugerð samkvæmt þessu ákvæði.

X. KAFLI

Breyting á lögum um háskóla, nr. 63/2006, með síðari breytingum.

12. gr.

Á eftir 26. gr. laganna kemur ný grein, 26. gr. a, ásamt fyrirsögn svohljóðandi:

Vinnsla persónuupplýsinga

Háskólum er heimil vinnsla persónuupplýsinga um umsækjendur og nemendur, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga í tengslum við þjónustu við umsækjendur og nemendur, svo sem heilsufarsupplýsingar um fatlaða umsækjendur og nemendur og þá sem eiga við sértæka námsörðugleika eða við veikindi að etja, í þeim tilgangi að veita nemendum stuðning í námi. Heimil er vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga vegna þjónustu við nemendur með langvarandi stuðningsþarfir, sem leita til náms- og starfsráðgjafa og vinnsla um þjóðernislegan uppruna nemenda. Háskólum er heimil vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga að því marki sem nauðsynleg þykir í tengslum við meint brot sem geta leitt til brottrekstrar nemenda.

13. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í mennta- og menningarmálaráðuneyti í samráði við stofnanir sem heyra undir ráðuneytið, Samband íslenskra sveitarfélaga, persónuverndarfulltrúa Stjórnarráðsins og Íþrótt- og Ólympíusamband Íslands. Frumvarpið er samið til samræmis við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018 sem tóku gildi hér á landi 15. júlí 2018 og komu í stað laga um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, nr. 77/2000, í tengslum við innleiðingu reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2016/679 frá 27. apríl 2016 um vernd einstaklinga í tengslum við vinnslu persónuupplýsinga og um frjálsa miðlun slíkra upplýsinga og niðurfellingu tilskipunar 95/46/EB.

Í nýjum lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga eru gerðar auknar kröfur til ábyrgðar- og vinnsluaðila um skýrar heimildir til vinnslu persónuupplýsinga. Í ýmsum lögum sem heyra undir málefna svið mennta- og menningarmálaráðuneytis sem stofnanir ráðuneytisins vinna eftir er gert ráð fyrir vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga og í einhverjum tilvikum án þess að gert hafi verið ráð fyrir skýrum lagaheimildum til slíkrar vinnslu í samræmi við auknar kröfur persónuverndarlöggjafar. Með frumvarpinu er verið að skerpa og styrkja heimildir til vinnslu persónuupplýsinga.

Dómsmálaráðherra setti af stað vinnuhóp vegna innleiðingar persónuverndarreglugerðarinnar við undirbúning frumvarpsins sem varð að lögum nr. 90/2018. Upphaflega var gert ráð fyrir því að lögin yrðu safnlög en horfið var frá því eftir að komist var að því að gera þyrfti ýmsar efnislegar breytingar á ákvæðum sérlega á málefna sviðum Stjórnarráðsins. Hverju ráðuneyti var gert að gera þær breytingar á lögum sem heyra undir það svo að ákvæði er kveða á um vinnslu persónuupplýsinga samrýmist lögum nr. 90/2018, sbr. reglugerð ESB 2016/679.

2. Tilfni og nauðsyn lagasetningar.

Við vinnslu frumvarpsins sem varð að lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018, var ákveðið að gera aðeins lágmarksbreytingar á ákvæðum annarra laga vegna tilvísana til eldri laga um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, nr. 77/2000, með síðari breytingum. Gert var ráð fyrir að hvert og eitt ráðuneyti færi í frekari efnislega endurskoðun á ákvæðum laga sem falla undir málefna svið viðkomandi ráðuneytis. Með frumvarpinu er verið að styrkja lagagrundvöll fyrir vinnslu persónuupplýsinga til samræmis við gildandi lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga hjá þeim stofnunum sem heyra undir mennta- og menningarmálaráðuneyti og starfa samkvæmt þeim lagabálkum sem heyra undir málefna svið ráðuneytisins.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á ýmsum lögum er heyra undir málefna svið mennta- og menningarmálaráðuneytis til að skýra nánar heimildir stofnana sem heyra undir ráðuneytið til vinnslu persónuupplýsinga til samræmis við kröfur laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, sérstaklega um skýrleika lagaákvæða sem heimila vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga.

Margir lagabálkar á málefna sviðum ráðuneytisins fela í sér lögbundna þjónustu við börn og ungmenni í tengslum við menntastofnanir, þar á meðal lög um leik-, grunn- og framhaldsskóla. Mikilvægt er að lagastofn fyrir vinnslu persónuupplýsinga á þessu sviði sé skýr og að heimild til vinnslu persónuupplýsinga grundvallist á lagaheimild. Við vinnslu

frumvarpsins var einnig horft til þess að afnema hindranir í skólakerfinu með því að veita þeim stofnunum og aðilum sem veita börnum lögbundna þjónustu í þágu barna heimildir til vinnslu nauðsynlegra persónuupplýsinga, en samhliða að réttindi einstaklinga séu tryggð.

Málefna svið mennta- og menningarmálaráðuneytis nær til fjölbreyttrar starfsemi, þar með talið háskóla, vísindarannsóknna, fræðslumála, námsaðstoðar, safnamála, menningarminja, lista og menningar, fjölmiðla og íþrótta- og æskulýðsmála, en nauðsynlegt er að styrkja lagagrundvöll fyrir heimild til vinnslu persónuupplýsinga í ýmsum lögum er lúta að ofangreindri starfsemi. Um er að ræða breytingu á lögum um leikskóla, nr. 90/2008, lögum um grunnskóla, nr. 91/2008, lögum um framhaldsskóla, nr. 92/2008, lögum um Menntamálastofnun, nr. 91/2015, lögum um opinberan stuðning til vísindarannsóknna, nr. 3/2003, íþrótta lögum, nr. 64/1994, lögum um bókasöfn, nr. 150/2012, lögum um Samskiptamiðstöð heyrnarláusra og heyrnarskertra, nr. 129/1991, lögum um fjölmiðla, nr. 38/2011 og lögum um háskóla, nr. 63/2006.

Auk þess eru gerðar minniháttar breytingar á ákvæðum laga um leikskóla og grunnskóla gerðar til samræmis við þau lög.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Ísland hefur leitt ESB reglugerð 2016/679 í íslenskan rétt með lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018 í samræmi við skyldu. Með frumvarpi þessu eru því lagðar til breytingar á ýmsum lögum er heyra undir málefna svið mennta- og menningarmálaráðuneytis til að skýra nánar heimildir stofnana sem heyra undir ráðuneytið til vinnslu persónuupplýsinga til samræmis við kröfur laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, einkum með tilliti til kröfu um skýrleika lagaákvæða sem heimila eða fela í sér vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga.

Fram hefur komið að margir lagabálkar á málefna sviðum ráðuneytisins fela í sér lögbundna þjónustu við börn og ungmenni í tengslum við menntastofnanir, þar á meðal lög um leik-, grunn- og framhaldsskóla. Mikilvægt er að tryggja lagastoð fyrir vinnslu persónuupplýsinga á þessu sviði og öðrum sé skýr og grundvallist á lagaheimild. Ákvæði frumvarpsins eiga ekki að ganga gegn stjórnarskrá lýðveldisins Íslands eða alþjóðlegum skuldbindingum enda einungis verið að tryggja að ákvæðin gangi ekki gegn lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

5. Samráð.

Frumvarpið var samið í mennta- og menningarmálaráðuneyti í samráði við þær stofnanir sem falla undir málefna svið ráðuneytisins og starfa á grundvelli þeirra laga sem lagt er til í frumvarpinu að verði breytt. Ráðuneytið hafði samráð við forstöðumenn stofnana og þá aðila sem þekkja til vinnslunnar sem fer fram hjá viðkomandi stofnun. Ítarlegt samráð var haft við Samband íslenskra sveitarfélaga, en fundað var með Sambandinu í nokkur skipti um breytingar á skólalöggjöfinni. Í undirbúningsvinnu að frumvarpinu sendi mennta- og menningarmálaráðuneyti út bréf til stofnana þar sem óskað var eftir ábendingum eða athugasemdum vegna fyrirhugaðra lagabreytinga á sérlögum. Stofnanir eins og Hljóðbókasafn Íslands, Samskiptamiðstöð heyrnarláusra- og heyrnarskertra, Rannsóknamiðstöð Íslands, Menntamálastofnun, framhaldsskólar, fjölmiðlanefnd, Háskóli Íslands, auk Íþrótta- og Ólympíusamband Íslands voru í góðu samstarfi við ráðuneytið. Persónuverndarfulltrúi Stjórnarráðsins veitti góðar ábendingar. Þá kom velferðarsvið Reykjavíkurborgar með ábendingar.

Drög að frumvarpinu voru send Persónuvernd og var haldinn einn fundur með stofnuninni, þar sem komu framan góðar leiðbeiningar. Frumvarpsdrögin voru birt í Samráðsgátt stjórnvalda í byrjun nóvember 2020 til samráðs og kallað eftir umsögnum.

6. Mat á áhrifum.

Frumvarpið felur ekki í sér breytingar á þjónustu við einstaklingana sem eiga í hlut eða aukið umfang stofnana. Eingöngu er verið að styrkja þann lagagrundvöll sem fyrir er svo að viðkomandi stofnanir geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu þegar kemur að vinnslu persónuupplýsinga, sérstaklega vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga. Auk þess er verið að tryggja betur réttindi einstaklinga vegna vinnslu persónuupplýsinga þannig að hún samrýmist persónuverndarlöggjöfinni. Frumvarpið ætti því ekki að hafa áhrif á hagsmuni almennings að öðru leyti eða hagsmunaaðila.

Þar sem ekki er gert ráð fyrir því að frumvarpið muni hafa í för með sér frekari fjárhagsáhrif en það frumvarp sem varð að lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018 ætti enginn viðbótarkostnaður að falla á þá opinberu aðila sem frumvarpið snertir umfram það sem varð með gildistöku framangreindra laga. Verði frumvarpið að lögum er ekki gert ráð fyrir að lögfesting þess hafi fjárhagsáhrif á ríkissjóð eða sveitarfélögin. Ekki er talið að frumvarpið hafi áhrif á jafnrétti eða stöðu kynjanna.

Með frumvarpinu er meginmarkmið að skýra lagagrundvöll fyrir vinnslu persónuupplýsinga sem fer nú þegar fram innan hlutaðeigandi stofnana. Þar af leiðandi er það mat ráðuneytisins að ekki þurfi að fara fram frekara mat á áhrifum á persónuvernd fyrir þá vinnslu sem fer þegar fram þótt æskilegt kunni að vera að stofnanir framkvæmi slíkt mat reglulega og þá sérstaklega ef fyrirkomulagi vinnslu er breytt eða teknar eru í notkun nýjar teknilausnir við vinnslu persónuupplýsinga.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild til vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga fyrir leikskóla, skólaþjónustu og þá aðila er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum um leikskóla, þ.e. þeim sem veita þjónustu samkvæmt lögum um leikskóla. Tilgangurinn með þessari grein er að tryggja að vinnsla persónuupplýsinga eigi sér fullnægjandi lagastoð í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Persónuupplýsingar sem unnar eru á leiksskólum geta verið viðkvæmar í skilningi laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og því er nauðsynlegt fyrir leikskóla að hafa heimild til þess að vinna með slíkar upplýsingar þannig að börn fái viðeigandi þjónustu í samræmi við leikskólalög. Um getur verið að ræða aukna þjónustu við börn sem felst oft í samþættri þjónustu með aðkomu ólíkra aðila. Starfsfólk leikskóla skal lögum samkvæmt fylgjast með þroska barna og grípa inn í eftir þörfum þannig að börn geti notið sín út frá þroska, þörfum og aldri. Snemmtæk íhlutun getur verið nauðsynleg til þess að tryggja velferð barna, svo sem þegar um er að ræða frávik frá þroska hjá börnum. Samkvæmt lögum um leikskóla skulu sveitarfélög reka skólaþjónustu fyrir leikskóla. Skólaþjónustan er fyrir leikskólabörn, fjölskyldur þeirra og starfsfólk leikskóla og getur þjónustan verið starfræk í leikskólum. Komið getur til þess að starfsfólk þurfi að vinna með greiningar, læknisvottorð, skimanir, vottorð, líðan og heilsufarsupplýsingar um börn til að unnt sé að sinna lögbundnu hlutverki. Við gerð frumvarpsins var annars vegar lagt mat á nauðsyn starfsfólks að fá heimild til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga um börn með tilliti til þeirra grundvallarréttinda sem börn njóta

á grundvelli friðhelgi einkalífs og hins vegar með tilliti til hagsmuna barna af því að starfsfólk fái heimild til vinnslunnar. Í samræmi við lögbundið hlutverk leikskóla og þá starfsemi sem skal fara fram samkvæmt lögum, en einnig með hagsmuni barna í forgrunni er nauðsynlegt að starfsfólk hafi heimild til að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar í einstökum málum leikskólabarna.

Lagt er til að leikskólum, skólaþjónustu og þeim aðilum sem lögbundið hlutverk hafa verði veitt heimild til að afla og miðla persónuupplýsingum að því marki sem nauðsynlegt er til að veita börnum lögbundna þjónustu, en nánari skilyrði verða sett í reglugerð. Um getur verið að ræða ólíka sérfræðinga svo sem talmeinafræðingar, sálfræðingar, táknmálstúlkar eða aðrir fagaðilar. Sérfræðingarnir geta verið starfandi hjá félagsþjónustu sveitarfélaga, barnavernd, Greiningar- og ráðgjafarmiðstöð ríkisins, heilsugæslum eða öðrum sambærilegum stofnunum. Með ákvæðinu er stuðlað að samþættri og heildstæðri þjónustu við börn á fyrsta skólastigi til samræmis við lög um leikskóla og önnur lög, en börn geta nauðsynlega þurft á ólíkri þjónustu að halda svo þau fái notið sín í samræmi við þroska og aldur.

Vinnslan getur falið í sér íhlutun í einkalíf barna og skal forsjáraðilum í skilningi barnalaga tilkynnt um vinnsluna í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Ráðherra kveður nánar á um vinnslu persónuupplýsinga í reglugerð, í hvaða tilgangi nauðsynlegt er að vinna með persónuupplýsingar og í tengslum við hvaða verkefni. Í henni skal koma fram verklag við vinnsluna, hvaða fagaðilar og stofnanir um er að ræða og til hvaða ráðstafana skuli grípa til eftir atvikum til þess að vernda grundvallarréttindi og hagsmuni barna á leikskóla.

Um 2. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði breyting á hugtakinu sérfræðiþjónusta. Mennta og menningarmálaráðuneyti lét gera úttekt á fyrirkomulagi sérfræðiþjónustu í ólíkum sveitarfélögum árið 2013. Niðurstaðan fól meðal annars í sér að breyta þyrfti hugtakinu sérfræðiþjónusta í skólaþjónusta til þess að hugtakið endurspeglaði betur inntak þjónustunnar. Í skólaþjónustu felst annars vegar stuðningur við nemendur og fjölskyldur þeirra og hins vegar stuðningur við starfsemi grunnskóla og starfsfólk þeirra. Í kjölfar úttektar var gerð breyting á lögum um grunnskóla árið 2016 þar sem sérfræðiþjónusta var breytt í skólaþjónusta og síðan í öllum reglugerðum til samræmis við lög um grunnskóla. Þessi breyting á leikskólalögum er gerð til samræmis við þær breytingar.

Um 3. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild til vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga fyrir grunnskóla, skólaþjónustu og þá aðila er lögbundið hlutverk hafa samkvæmt lögum um grunnskóla. Tilgangur greinarinnar er að tryggja að vinnsla persónuupplýsinga eigi sér fullnægjandi lagastoð í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Persónuupplýsingar sem unnar eru í skólum geta verið viðkvæmar í skilningi laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og því er nauðsynlegt fyrir grunnskóla að hafa heimild til þess að vinna með þær í tilteknum málum. Mikilvægt er að þeir nemendur sem þurfa á aukinni þjónustu að halda og eiga lögbundinn rétt til hennar fái viðeigandi þjónustu. Hún felst oft í samþættri þjónustu með aðkomu ólíkra aðila. Starfsfólk grunnskóla skal lögum samkvæmt vinna að forvarnarstarfi með skimanir og athuganir á

nemendum til að tryggja kennslu og námsaðstoð við hæfi. Nemendur sem eiga við sértæka náms- og félagslega örðugleika, fatlanir eða aðrar sérþarfir að etja eiga rétt á sérstökum stuðningi við nám sitt samkvæmt lögum um grunnskóla. Nauðsynlegt er fyrir þá sem veita þjónustu samkvæmt lögum um grunnskóla að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar, meðal annars þarf að leggja mat á hvort nemendur sem eru með sérþarfir skuli þreyta samræmd könnunarpróf. Í lögum um grunnskóla er einnig kveðið á um að sveitarfélög skuli tryggja að veitt sé skólaþjónusta fyrir grunnskóla. Þjónustan er fyrir grunnskólabörn, fjölskyldur þeirra og starfsfólk grunnskóla. Í mörgum skólum starfa skólasálfræðingar sem framkvæma greiningar á þroska, athyglisbresti og kvíða nemenda sem eiga í félagslegum og sálrænum erfiðleikum.

Við gerð frumvarpsins var annars vegar lagt mat á hvort starfsfólk grunnskóla og þeir aðilar sem starfa samkvæmt lögum um grunnskóla þurfi nauðsynlega að fá heimild til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga um nemendur með tilliti til þeirra grundvallarréttinda sem börn njóta á grundvelli friðhelgi einkalífs. Hins vegar voru skoðaðir hagsmunir barna af því að aðilar sem veita nemendum þjónustu fái heimild til vinnslunnar. Í samræmi við lögbundið hlutverk og starfsemi grunnskóla var það metið nauðsynlegt að starfsfólk í tilteknum málum og við sérstakar aðstæður nemenda hafi heimild til að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar um nemendur í grunnskólum. Dæmi má taka um aðkomu umsjónarkennara, sérkennara og námsráðgjafa að ýmsum málum nemenda, svo sem greiningum, félagslegri stöðu og líðan nemenda. Þá má nefna nemendaverndarráð sem gegnir þýðingarmiklu hlutverki, en mörg málefni rata á borð þessar nemendur eiga í félagslegum eða heilsufarslegum erfiðleikum af ýmsum toga. Í mörgum skólum sitja sálfræðingar fundi með nemendaverndarráði. Ætlunin er að tryggja að þeir sem gegna lögbundinni þjónustu við nemendur hafi fullnægjandi heimild til vinnslu persónuupplýsinga, þar með talið starfsfólk grunnskóla, frístundaheimila, skólaþjónustu, starfsfólk sem vinnur í tómtunda- og félagsstarfi nemenda, í félagsmiðstöðum, skólanefnd og nemendaverndarráði. Snemmtæk íhlutun er ekki síður mikilvæg á grunnskólastigi eins og á fyrsta skólastiginu til þess að tryggja velferð nemenda, meðal annars þegar um þroskafrávik er að ræða eða aðrar raskanir.

Með greininni er lögfest heimild til öflunar og miðlunar persónuupplýsinga frá og til stofnana og fagaðila er veita nemendum þjónustu samkvæmt lögum um grunnskóla. Nauðsynlegt getur verið að afla og miðla upplýsingum frá einum sérfræðingi til annars þannig að grunnskólinn geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu með hagsmuni barnsins í forgrunni. Um getur verið að ræða ólíka sérfræðinga, svo sem talmeinafræðingar, sálfræðingar og táknmálstúlkur. Sérfræðingar geta verið starfandi hjá skólaþjónustu, félagsþjónustu sveitarfélaga, barnavernd, Greiningar- og ráðgjafarmiðstöð ríkisins, heilsugæslum, öðrum stofnunum eða fagaðilum sem gert hafa þjónustusamning á grundvelli laga um grunnskóla. Upplýsingarnar geta falið í sér miðlun viðkvæmra persónuupplýsinga í skilningi laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og því mikilvægt fyrir þá sem starfa á grundvelli laga um grunnskóla að hafa heimild til þess að afla og miðla upplýsingum frá þeim sérfræðingum sem nemendur þurfa nauðsynlega á að halda. Nauðsynlegt er að frístundaheimili fái heimild til þess að miðla upplýsingum til nemendaverndarráðsins eða skóla um líðan nemenda í þeim tilgangi að tryggja velferð þeirra, þar með talið um líðan og heilsu nemenda, t.d. um fæðuofnæmi. Frístundaheimili eru yfirleitt opin öllum þeim grunnskólabörnum sem vilja og dvelja nemendur oft á frístundaheimilum í nokkra klukkustundir á dag. Í starfsemi þeirra eru skipulagðir viðburðir sem þarfnast skráninga. Mikilvægt er að þessir aðilar geti unnið saman og tryggt þá samfellu í þjónustu sem til þarf.

Vinnslan getur falið í sér íhlotun í einkalíf barna og skal forsjáradilum í skilningi barnalaga tilkynnt um vinnsluna í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Ráðherra kveður nánar á um vinnslu persónuupplýsinga í reglugerð, í hvaða tilgangi nauðsynlegt er að vinna með persónuupplýsingar og í tengslum við hvaða verkefni. Í henni skal koma fram verklag við vinnsluna, hvaða fagaðilar og stofnanir um er að ræða og hvaða ráðstafana skuli grípa til eftir atvikum til þess að vernda grundvallarréttindi og hagsmuni barna í grunnskóla.

Um 4. gr.

Í greininni eru félagsmiðstöðvar og frístundaheimili tilgreind sem dæmi um aðila er sinnt geta tómtunda- og frístundastarfi í samræmi við 2. másl. 1. mgr. 33. gr. laga um grunnskóla til að tryggt sé að félagsmiðstöðvar geti unnið með afmarkaðar persónuupplýsingar, en félagsmiðstöðvar gegna sífellt mikilvægara og stærra hlutverki í þroska nemanda og undirbúningi í þátttöku í lýðræðissamfélagi sem ítrekað er í æskulýðslögum. Félagsmiðstöðvar og frístundaheimili eru einnig mikilvægur þáttur í samþættri þjónustu barna en mikilvægt er að þjónustan taki mið af þörfum barna bæði í leik og námi.

Um 5. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild fyrir framhaldsskóla til vinnslu persónuupplýsinga, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga í tengslum við heilsufar, vímuefna-, lyfja- og áfengisnotkun á viðburðum sem eru á ábyrgð skóla, svo sem á vegum nemendafélaga sem eru starfrækt á ábyrgð framhaldsskóla. Skólameistara er því veitt heimild til þess að vinna með upplýsingar í tengslum við starfsemi nemendafélaga. Reglulega koma upp álitæfni í framhaldsskólum í tengslum við ábyrgð nemendafélaga, en samkvæmt framhaldsskólalögum og dómafordæmum Hæstaréttar, meðal annars í dómi Hæstaréttar frá 19. desember 2012, ber skólameistari ábyrgð á nemendafélögum í framhaldsskólum. Komið getur til skaðabótaábyrgðar vegna skuldbindingu nemendafélaga í tengslum við vanefndir og vegna annarra álitæfna í tengslum við ábyrgð á málefnum nemendafélaga framhaldsskóla í skilningi 39. gr. laga um framhaldsskóla. Nauðsynlegt er að veita skólameistara heimild til vinnslu persónuupplýsinga í sambandi við starfsemi nemendafélaga að því marki sem hún er nauðsynleg. Þá er með greininni verið að veita framhaldsskólum heimild til vinnslu upplýsinga til samræmis við 34. gr. laga um framhaldsskóla, en samkvæmt ákvæðinu skal skólinn veita nemendum með fötlun og nemendum með tilfinningalega eða félagslega örðugleika kennslu og sérstakan stuðning í námi. Viðeigandi aðbúnaður og sérfræðileg aðstoð skal vera fyrir hendi svo að nemendur með fötlun og aðra örðugleika geti stundað nám eins og kostur.

Talin er þörf á því að lögfesta ákvæði um þagnarskyldu, en nýlega var þagnarskylduákvæði um starfsmenn ríkis og sveitarfélaga lögfest í stjórnsýslulögin. Þá hafa þagnarskylduákvæði verið lögfest víða í lögum til áréttingar, sbr. lög um grunnskóla og lög um leikskóla. Þagnarskyldan gildir einnig um þriðja aðila, t.d. þá sem gera þjónustusamninga um þjónustu sem veitt er á grundvelli laga um framhaldsskóla.

Um 6. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild fyrir Menntamálastofnun til þess að geta unnið með og kallað eftir persónuupplýsingum sem varða skólagöngu nemenda, þar með talið upplýsingum um heilsufar, líðan og félagslega stöðu nemenda í tengslum við niðurstöður námsmats. Stofnunin kallar eftir miklu magni af upplýsingum um nemendur til að geta sinnt lögbundnu hlutverki. Nauðsynlegt er fyrir Menntamálastofnun að hafa heimild til að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar í þeim tilgangi að bæta skólastarf. Stofnunin hefur meðal annars það hlutverk að hafa eftirlit með skólagöngu nemenda og vinna með niðurstöður námsmats. Auk þess vinnur stofnunin ýmis verkefni á vegum OECD, svo sem PISA-könnun og fer með framkvæmd samræmdra könnunarprófa. Upplýsingar sem stofnunin vinnur með geta verið um líðan nemenda í skólum, félagslega stöðu, greiningar og skimanir þar sem fram koma heilsufarsupplýsingar. Þá getur verið nauðsyn fyrir stofnunina að kalla eftir gögnum vegna nemenda sem þurfa á sérúrræðum að halda í framhaldsskólum í tengslum við innritun nemenda í framhaldsskóla og vegna þjónustubarfa fatlaðra nemenda. Að auki vinnur stofnunin með persónuupplýsingar í tengslum við læsisverkefni í grunnskólum, þar sem upplýsingum er safnað um nemendur til þess að meta árangur í lestri og leggja mat á þær umbætur sem þörf er á í þeim tilgangi að leggja mat á stöðu menntunar hér á landi. Upplýsingaöflun birtist einnig í verkefnum í tengslum við skólaforðun og vegna nemenda með íslensku sem annað tungumál. Nauðsynlegt getur verið að vinna með upplýsingar um þjóðernislegan uppruna barna með íslensku sem annað tungumál og leggja fyrir þau sérstök próf. Menntamálastofnun vinnur persónuupplýsingar í tengslum við leyfisveitingu ólíkra starfsheita, svo sem vegna leyfisbréfa til kennsluréttinda, náms- og starfsráðgjafar og bókasafns- og upplýsingafræðinga, en einnig vegna mats á erlendu námi til viðurkenningar hér á landi. Menntamálastofnun staðfestir leyfi til að nota starfsheitið kennari frá ríkisborgurum frá ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins. Erlendir ríkiborgarar leggja fram vottorð um viðurkennd kennsluréttindi frá ríki innan svæðisins í samræmi við lög um mat á faglegru menntun og hæfi til starfa hér á landi. Um getur verið að ræða vinnslu upplýsinga um þjóðerni. Stofnunin tekur við umsóknum og gefur út leyfisbréf kennara og fer með umsýsningu með skrá yfir þá sem hlotið hafa leyfisbréf. Undanþágunefnd tekur á móti umsóknargögnum og gögnum vegna mála þar sem skólastjórnandi og tveir aðrir eða fleiri geta ekki mælt með ráðningu viðkomandi og kemur fyrir að unnið sé með viðkvæmar upplýsingar í þeim málum. Þá vinnur Menntamálastofnun með persónuupplýsingar í þeim tilgangi að tengja saman gögn frá ólíkum stofnunum.

Við vinnslu persónuupplýsinga í ofangreindum tilvikum eru almannahagsmunir af því að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar taldir ríkari en hagsmunir nemenda m.t.t. grundvallarréttinda sem þeir njóta til einkalífs. Ávallt þarf að leggja mat á grundvallarréttindi nemenda um friðhelgi einkalífsins á móti almannahagsmunum um nauðsyn til vinnslunnar, sérstaklega þegar vinnslan er um börn sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Öllum börnum er tryggður stjórnarskrárvarinn réttur til menntunar við hæfi og því er nauðsynlegt og mikilvægt að veita stofnuninni heimild með lögum til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga til að hún geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu. Í vissum tilvikum teljast almannahagsmunir því ríkari til vinnslu persónuupplýsinga en réttindi nemenda til einkalífsverndar. Almannahagsmunir eru lagðir til grundvallar og taldir vega þyngra en réttindi nemenda til friðhelgis við vinnslu ofangreindra verkefna og ber því að veita Menntamálastofnun heimild til þess að vinna með persónuupplýsingar um skólagöngu nemenda, niðurstöður námsmats, líðan nemenda í skólum og félagslega stöðu þeirra. Í Svíþjóð er kveðið á um Skolverket sem er sambærileg stofnun og Mennamálastofnun í svokölluðum *skólaögum (skollag (2010:800))*, en þau lög ná yfir öll skólastig í Svíþjóð, auk fullorðinsfræðslu, sérskóla, frístundastarfsemi o.fl. Í sænsku *skólaögunum* er sérstakur kafli

um vinnslu persónuupplýsinga sem nær til alls menntastigsins og stofnana sem lögin gilda um. Heimild er fyrir því að setja reglugerð um vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga, þar sem vinnslan er útfærð í samræmi við persónuverndarlöggjöfina.

Þá er lagt til að Menntamálastofnun fái heimild til vinnslu persónuupplýsinga um skólastjórnendur og starfsfólk í tengslum við upplýsingakerfi um skóla á Íslandi, eftirlit með skólastarfi og vegna alþjóðlegra verkefna, svo sem vegna TALIS sem er framkvæmd af OECD, þar sem aflað er upplýsinga frá kennurum og skólastjórnendum um vinnuumhverfi, aðstæður og störf þeirra. Veita ber Menntamálastofnun heimild til þess að afla persónuupplýsinga um skólagöngu nemenda, niðurstöður námsmats, líðan nemenda í skólum og félagslega stöðu þeirra. Menntamálastofnun getur einnig þurft að miðla upplýsingum til skólastjórnenda í gegnum skólagátt. Stofnunin fer með eftirlitshlutverk og getur þurft að staðreyna hvort að upplýsingar frá skólastjórnendum séu réttar í tengslum við undanþágunefndina en það kemur fyrir að slíkar upplýsingar séu rangar. Mikilvægt er að námsferill nemenda hafi einn uppruna upplýsinga til að tryggja vörslu námsmats þrátt fyrir að skólar leggist af eða aðstæður breytist á annan hátt.

Ráðherra kveður nánar á um vinnslu persónuupplýsinga í reglugerð, hvenær og í hvaða tilgangi nauðsynlegt er að vinna með persónuupplýsingar og í tengslum við hvaða verkefni. Í henni skulu koma fram nánari upplýsingar, svo sem um verklag við vinnsluna, tilgang hennar, hvaða fagaðilar og stofnanir um ræðir og öryggisráðstafanir.

Um 7. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga í þágu lyfjaeftirlits. Íslenska ríkið og Íþrótt og ólympíusamband Íslands framkvæma lyfjaeftirlit, en heimilt er að framselja lyfjaeftirlitið samkvæmt íþróttalögum. Íslenska ríkinu er skylt samkvæmt lögunum að hafa lyfjaeftirlit og lúta lyfjaeftirlitsreglum Alþjóðalyfjaeftirlitsins (WADA). Nauðsynlegt er að veita þeim aðila sem fer með framkvæmd lyfjaeftirlitsins samkvæmt íþróttalögum heimild til þess að vinna með og afla nauðsynlegra upplýsinga til að tryggt sé að hann geti rækt hlutverk sitt, þar sem um er að ræða vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga eins lyfja- og vímuefnanotkun þarf að koma til lagaheimildar. Eftirlit með lyfja- og vímuefnanotkun í íþróttum felur í sér mikla íhlutun í grundvallarréttindi einstaklinga eins og friðhelgi einkalífsins sem nýtur verndar stjórnarskrár lýðveldisins Íslands og mannréttindasáttmála Evrópu. Lyfjaeftirlit getur falið í sér að leitað sé til almennings í formi uppljóstrunarkerfis þar sem mögulega er hægt að koma á framfæri ábendingum um misnotkun í þeim tilgangi að koma upp um hugsanleg brot gegn íþróttalögum og alþjóðlegum reglum. Við framkvæmd slíkra kerfa skal upplýsa og fræða einstaklinga sem munu hugsanlega koma á framfæri ábendingum, meðal annars um hvaða upplýsingar skipti máli og hvaða upplýsingar skuli forðast að tilkynna, auk þeirra afleiðinga sem kunna að hljóta sé tilkynnt um rangar upplýsingar. Þetta er meðal annars hægt með birtingu á vef. Þá skal tilkynna viðkomandi einstaklingi að unnið hafi verið persónuupplýsingar um hann í þágu lyfjaeftirlits eftir að vinnslunni er lokið ella væri tilgangi lyfjaeftirlits ekki náð. Upplýsingaskyldan er áréttuð til þess að einstaklingar sem persónuupplýsingar hafa verið unnar um án þess að þeir hafi veitt þær sjálfir geti átt þann möguleika á að nýta sér réttindi sín samkvæmt persónuverndarlöggjöfinni.

Um 8. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild fyrir Hljóðbókasafn Íslands til vinnslu persónuupplýsinga í tengslum við þjónustu við umsækjendur og notendur safnsins, þar með talið vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga að því marki sem hún er nauðsynleg. Hljóðbókasafn Íslands gegnir því hlutverki að gera prentað mál aðgengilegt fyrir blinda, lesblinda og aðra sem geta ekki nýtt sér prentað mál. Að öllu jöfnu skila umsækjendur inn umsókn um þjónustu í gegnum rafrænt umsóknarferli á þar til gerðu umsóknareyðublaði ásamt undirrituðu vottorði eða staðfestingu um að greining liggja fyrir. Umsækjendur eru bednir um að senda ekki greiningarnar sjálfar með umsókn. Vottorðum er þó ekki safnað eða þau geymd til langs tíma þar sem grisjunarheimild hefur verið fengin frá Þjóðskjalasafni. Vegna mismunandi prentleturshamlana fær Hljóðbókasafn vottorð og staðfestingar frá ýmsum aðilum. Helst ber þar að nefna Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og einstaklinga með samþætta sjón- og heyrnarskerðingu, lækna, skóla á öllum stigum og sérfræðinga í lestrargreiningum. Safnið er eitt sinnar tegundar sem þjónustar tiltekna hópa samfélagsins, sem eiga við fatlanir eða aðrar raskanir að etja.

Um 9. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild fyrir Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra til vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga að því marki sem hún er nauðsynleg til að sinna lögbundnu hlutverki, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga um heilsufar einstaklinga sem stofnunin veitir þjónustu, svo sem þeirra sem reiða sig á táknmál til tjáningar og samskipta. Vinnslan getur verið nauðsynleg til að sannreyna að viðkomandi eigi rétt á þjónustu frá stofnuninni. Samskiptamiðstöð kennir íslenskt táknmál og er kennslunni meðal annars ætlað að skapa skilyrði fyrir máltöku barna sem fæðast heyrnarlaus eða heyrnarskert og barna táknmálstalandi foreldra. Réttur til aðgengis að íslensku táknmáli og máltöku er einnig tryggður í lögum um stöðu íslenskrar tungu og íslensk tákn máls. Máltökuráðgjafi eða táknmálsskennari getur þurft að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar, svo sem hvort barn hafi fengið kuðungsígræðslu, greiningu eða vegna annarra atriða sem geta hafa áhrif á málproska barns eða möguleika þess til máltöku. Á túlkabeidnum koma fram nauðsynlegar upplýsingar í þeim tilgangi að táknmálstúlkur geti þjónustað einstaklinga sem reiða sig á táknmál til tjáningar og samskipta. Sem dæmi má nefna upplýsingar um stjórn mála fundi sem viðkomandi hyggst mæta á eða heimsókn til sérgreinalæknis. Samskiptamiðstöð fær túlkabeidnir sendar til sín, svo sem frá heilsugæslum, félagsþjónustu, skólum, Greiningarstöð ríkisins, Landspítalanum, Heyrnar- og talmeinastöð Íslands, Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og einstaklinga með samþætta sjón- og heyrnarskerðingu. Hér er því lagt til að þessum aðilum sé skylt að veita Samskiptamiðstöð upplýsingar sem eru nauðsynlegar til þess að stofnunin geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu. Heyrnarmæling er framkvæmd í 5 daga skoðun barna og nauðsynlegt fyrir Samskiptamiðstöð að fá upplýsingar úr þeirri skoðun til þess að hægt sé að hafa samband við foreldra ef grunur er um heyrnarskerðingu. Hver dagur í lífi barns getur skipt máli varðandi máltöku og er réttur barns til máltöku og til að læra íslenskt táknmál jafnskjótt og máltaka hefst að finna lögum um stöðu íslenskrar tungu og íslensks tákn máls. Þá þarf stofnunin að hafa heimild til þess að afla og miðla upplýsingum meðal annars til og frá Menntamálastofnun og annarra aðila vegna námsefnisgerðar, svo sem fyrir leik- og grunnskóla. Samskiptamiðstöð stundar rannsóknir á íslensku táknmáli og þarf því að fá

aðgang að nauðsynlegum upplýsingum til þess að geta sinnt lögbundnu hlutverki sínu, svo sem vegna rannsókna á málfræði, þróun í máltöku og málþroska barna, en gögnin verða ávallt persónugreinanleg þar sem íslenskt tákniál er sjónrænt mál.

Um 10. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild til vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga fyrir Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) til að geta sinnt lögbundnu hlutverki sínu, þar með talið vinnsla viðkvæmra persónuupplýsinga við undirbúning og veitingu styrkja til umsækjenda þegar nauðsyn krefur, svo sem um umsækjendur með fötlun eða sérstakar þarfir. Rannsóknamiðstöð veitir fjölbreytta styrki í samstarfi við evrópskar og íslenskar stofnanir og hefur umsýslu með styrkveitingum margra ólíkra sjóða. Tilgangurinn er meðal annars að stuðla að þróun þekkingarsamfélags með rekstri samkeppnissjóða, efla og styðja við rannsóknir, nýsköpun, menntun, menningu og alþjóðlegt samstarf. Vinnsla upplýsinga fer eftir eðli styrkveitingar og aðstæðum umsækjenda. Komið getur til vinnslu um heilsufar og líðan umsækjenda, sem dæmi má nefna óskir umsækjanda með fötlun eða veikindi um aðstoðarmann í tengslum við viðbótarstyrk eða vegna sérstaks kostnaðar. Í þeim tilvikum geta borist umsóknir og læknisvottorð um eðli fötlunar og veikinda í þeim tilgangi að sjóðurinn geti lagt fullnægjandi mat á þarfir umsækjanda og umsóknina.

Um 11. gr.

Í greininni er lagt til að lögfest verði heimild fyrir fjölmiðlanefnd til almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga til að sinna lögbundnu hlutverki sínu. Fjölmiðlanefnd annast margvísleg verkefni og fer meðal annars með eftirlit með því að fjölmiðlaveitur fari að fyrirmælum fjölmiðlalaga, tekur ákvarðanir í málum á grundvelli ábendinga og kvartana einstaklinga yfir meintum brotum fjölmiðla á friðhelgi einkalífs, auk þess sem hún hefur heimildir til beitingu viðurlaga. Fjölmiðlanefnd fer meðal annars með leyfisveitingu og skráningu leyfa til hljóð- og myndmiðlunar, eftirlit með fjölmiðlaveitum og tekur ákvarðanir í málum á grundvelli kvartana og ábendinga. Hún aflar því sjálf upplýsinga á grundvelli hlutverks síns samkvæmt lögum, en einnig fær hún ábendingar og kvartanir vegna hugsanlegra brota á friðhelgi einkalífs einstaklinga. Í tengslum við þessi verkefni er nauðsynlegt fyrir fjölmiðlanefnd að hafa heimild til vinnslunnar sem hún fer með á grundvelli lagskyldu. Nefndin vinnur með mikið magn af upplýsingum meðal annars þegar hún tekur við persónuupplýsingum frá stofnunum og einkaaðilum þar sem vísað er til einstaklinga. Þegar ábendingar berast um brot á friðhelgi einstaklings þarf stofnunin að hafa heimild til að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar. Ekki er það ávallt svo að hinn skráði sendi inn kvörtun þess efnis, en komið getur til þess að ábending berist frá þriðja aðila.

Ráðherra er veitt heimild til að setja reglugerð um vinnslu persónuupplýsinga.

Um 12. gr.

Í greininni er lagt til að háskólar sem starfa samkvæmt lögnum um háskóla fái heimild til vinnslu almennra og viðkvæmra persónuupplýsinga, svo sem um nemendur í tengslum við innritun fatlaðra nemenda og þá sem eiga við sértæka námsörðugleika og veikindi að etja. Háskólum er skylt að veita þeim nemendum sérstakan stuðning í námi samkvæmt 6. mgr. 19. gr. laga um háskóla. Heimildin nær einnig til vinnslu náms- og starfsráðgjafa þegar þeir vinna persónuupplýsingar um nemendur sem leita til þeirra um málefni sín og við undirbúning

kennslu nemenda sem þurfa sérstakan stuðning í skilningi laga um fatlað fólk með langvarandi þjónustu. Einnig er lagt til að háskólar fái sérstaka heimild til vinnslu upplýsinga um þjóðernislegan uppruna nemenda til þess að unnt sé að halda utan um tölfræði um skólasókn innflytjenda í þeim tilgangi að fjölga þeim og styðja við nemendur sem eru af erlendu bergi brotnir. Nauðsynlegt er fyrir háskóla að meta þörf á aðgerðum og sérstökum stuðningi við þennan hóp nemenda til þess að geta fjölgað þeim og komast hjá brotthvarfi þeirra. Þá er lagt til að háskólar fái heimild til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga að því marki sem nauðsynlegt þykir í tengslum við meint brot sem geta leitt til brottrekstrar nemenda samkvæmt lögnum.

Um 13. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringar.